

Analisis Ayat Pasif Bahasa Melayu Dalam Media Sosial *Facebook*

Analysis Of Passive Malay Language In Social Media Facebook

Noor Hidayah Binti Azinzan
¹Kartini Abd Wahab

Pusat Kajian Bahasa, Kesusasteraan dan Kebudayaan Melayu
Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence e-mel: ¹kartini@ukm.edu.my

ABSTRAK

Kajian ayat pasif bahasa Melayu terdahulu tertumpu kepada jenis pasif dalam teks Melayu lama, karya sastera dan wacana akhbar. Walau bagaimanapun, selaras dengan kepesatan penggunaan media sosial, timbul persoalan tentang apakah jenis ayat pasif bahasa Melayu yang digunakan oleh netizen dalam media sosial? Sehubungan itu, satu kajian dijalankan untuk meneliti jenis, kekerapan dan faktor penggunaan ayat pasif bahasa Melayu dalam media sosial. Untuk tujuan tersebut, kajian ini memilih media sosial Facebook Pen Merah Dot Com dan OHBULAN! sebagai sumber data kajian. Analisis deskriptif dijalankan ke atas data ayat pasif bahasa Melayu yang terdapat dalam kedua-dua halaman Facebook tersebut. Hasil kajian menunjukkan bahawa terdapat tiga jenis ayat pasif bahasa Melayu yang digunakan dalam kedua-dua halaman Facebook yang dikaji iaitu ayat pasif di-, ayat pasif ter- dan ayat pasif kena. Dari aspek kekerapan, ayat pasif di- mencatatkan kekerapan tertinggi, diikuti dengan ayat pasif kena dan ayat pasif ter-. Penggunaan ketiga-tiga jenis ayat pasif tersebut dipengaruhi oleh faktor jenis ganti nama, situasi kolokial dan makna ketidaksengajaan yang terkandung dalam ayat-ayat pasif yang digunakan oleh netizen. Kesimpulannya, penggunaan jenis ayat pasif bahasa Melayu dalam media sosial memperlihatkan kepelbagaian ayat yang digunakan oleh netizen untuk menyampaikan maksud dan buah fikiran.

Kata kunci : *ayat pasif; bahasa Melayu; media sosial; Facebook; sintaksis*

ABSTRACT

Previous studies of Malay passive focused on a type of passive in old Malay text, literary and newspaper discourse. However, in line with the rapid use of social media, the question arise as to what type of Malay passive that used by netizens in social media? In this regard, a study was conducted to examine the types, frequency and functions of passive sentences in social media. For that purpose, this study chose the social media Facebook Pen Merah Dot Com and OHBULAN! as a source of data. Descriptive analysis was conducted on data of Malay language contained in both the Facebook pages. The results showed that there are three types of Malay passive that used in these Facebook pages namely di- passive, kena passive and ter- passive. In terms of

frequency, di- passive recorded the highest frequency, followed by kenapassive and terpassive. The use of these three types of passive sentences is influenced by pronoun type, colloquial situation and unintentional meaning contained in the passive sentences used by netizens. In conclusion, the use of the passive sentence in social media shows the diversity by netizens to deliver the aims and ideas.

Key words: *passive sentence; Malay language; social media; Facebook; syntactic*

1. Pengenalan

Bahasa merupakan medium yang digunakan oleh manusia untuk berkomunikasi antara satu sama lain dan ianya tidak dapat dipindahkan daripada kehidupan manusia (Lyons 1977:32). Bahasa sebagai medium komunikasi membolehkan manusia dapat bertukar-tukar pendapat, berkongsi ilmu pengetahuan, meluahkan perasaan dan sebagainya. Dengan bahasa juga kita juga dapat menyampaikan mesej kepada orang lain dan dalam masa yang sama kita juga dapat memahami mesej yang disampaikan. Oleh itu, dapat dirumuskan bahawa bahasa merupakan sesuatu yang penting dalam kehidupan kita. Ibarat organisma, bahasa juga mengalami kelahiran, perkembangan dan juga kematian. Begitu jugalah dengan bahasa Melayu yang digunakan oleh masyarakat kini juga berkembang dari semasa ke semasa dan perkembangan itu dapat dilihat dengan penggunaan ayat yang digunakan dalam media sosial.

Fahmi Anwar (2017) memetik pendapat Kaplan & Haenlein (2010) yang menyatakan bahawa media sosial adalah sekumpulan aplikasi berbasis internet, beralaskan pada ideologi dan teknologi Web 2.0 sehingga memungkinkan penciptaan dan pertukaran konten oleh penggunanya. Media sosial seperti *Facebook, Twitter, Whatsapps* dan *Instagram* digunakan secara meluas dan berpengaruh dalam kalangan pengguna sehingga sesiapa yang tidak memiliki aplikasi dianggap ketinggalan zaman, kuno dan tidak mengikuti perkembangan zaman. Media sosial merujuk kepada sejenis saluran komunikasi dalam talian yang membolehkan pengguna berinteraksi dengan mudah secara bebas, berkongsi dan membincangkan maklumat dengan menggunakan gabungan multimedia yang terdiri daripada teks, gambar, video dan juga audio. Penggunaan media sosial juga memberikan satu alternatif baru dalam interaksi dan komunikasi melalui alam maya.

Dalam bidang sintaksis, kewujudan ayat aktif dan pasif tergolong dalam ragam ayat. Menurut Amir Hatin Asmali Jauhari dan Nasrun Alias (2019), ayat pasif merupakan ayat yang menekankan dan mengutamakan objek serta pembuatnya. Ayat pasif ini mengandungi kata kerja tanpa awalan atau kata kerja yang berawalan dengan imbuhan di diikuti dengan kata sendi nama oleh. Pembentukan pasif merupakan struktur yang diterbitkan daripada ayat yang asalnya sememangnya pasif. Antara penahu yang melaksanakan kajian pasif menggunakan pendekatan teori Kuasaan dan Tambatan ialah Ramli Md Salleh (1989) dan juga Mashudi Kader (1988, 1991). Berdasarkan pendekatan Kuasaan dan Tambatan pula, pembentukan pasif meniadakan dakwaan daripada teori *Syntactic Structure* yang menyatakan ayat pasif berasal daripada ayat aktif. Pendekatan Kuasaan dan Tambatan merupakan derivasi struktur pasif berasaskan struktur yang sedia ada merupakan pasif sejak peringkat struktur dalaman. Menurut Abdul Hamid Mahmood (1992), penggunaan struktur pasif paling nyata dapat dilihat dalam teks Melayu lama. Hal ini dikatakan demikian kerana teks Melayu lama lebih memperlihatkan lebih

banyak variasi jika dibandingkan dengan struktur pasif yang terdapat dalam teks Melayu moden. Dalam masa yang sama, terdapat ramai tokoh bahasa yang memberikan pandangan mengenai struktur pasif. Antaranya ialah Zaba, Asmah Haji Omar, Nik Safiah Karim, Abdul Hamid Mahmood. Zaba telah menggunakan istilah ‘bangun kena buat’. semasa membincangkan tentang struktur pasif. Manakala, istilah ‘ayat pasif’ digunakan oleh majoriti pengkaji linguistik Melayu iaitu Nik Safiah Karim et al (2015). Asmah Haji Omar(2015), Abdul Hamid Mahmood (1992), Sanad Md. Nasir (1979)Kartini Abdul Wahab (2013).

1.1 Permasalahan Kajian

Banyak kajian telah mengkaji ayat pasif Melayu. Namun begitu, kajian-kajian tersebut diambil daripada hikayat lama untuk mengkaji teks lama dan menggunakan novel untuk mengkaji teks moden. Contoh bagi kajian pasif yang mengkaji teks lama ialah ditulis oleh Amir Hatim Asmali Jauhari dan Nasrun Alias(2018) . Kajian ini mengenai pola ayat pasif dalam teks Hikayat Hang Tuah (HHT) dan struktur pasif dianalisis dengan menggunakan data yang terdapat dalam HHT. Contoh seterusnya ialah kajian mengenai ayat pasif terhadap teks moden yang ditulis oleh Norhaliza Ramli dan Norfazila Hamid(2020). Kajian ini mengenai pembentukan ayat pasif dalam penulisan karya kreatif yang dipilih datanya daripada sebuah novel iaitu *Kau yang Satu*.

Sehubungan dengan itu, selaras dengan kepesatan penggunaan media sosial, masih kurang kajian mengenai ayat pasif bahasa Melayu yang membincangkan jenis-jenis pasif yang ditemui dalam media sosial. Sesuatu bahasa akan berkembang dari semasa ke semasa. Dengan adanya kajian ayat pasif dalam media sosial, perkembangan penggunaan ayat pasif bahasa Melayu dapat dilihat. Selain itu, kajian-kajian tempatan mengenai media sosial banyak dilakukan mengikut pelbagai perspek seperti persektif bahasa, perspektif media mahupun perspektif psikologi. Dari aspek bahasa, biasanya data diambil bagi kajian yang dilakukan dengan menggunakan bidang semantik iaitu makna sesuatu perkataan yang dituturkan ataupun bidang sociolinguistik mengenai kajian bahasa dan masyarakat.

Selain itu, kajian mengenai kekerapan ayat pasif telah dilakukan. Namun begitu, tempoh jaraknya sangat lama iaitu kajian ini dijalankan pada tahun 1979 oleh Sanad Md Nasir. Kajian ini juga hanya mengkaji pembentukan struktur pasif di- sahaja. Hal ini dikatakan demikian kerana penulis berpendapat bahawa krisis penggunaan dan pendapat struktur pasif bahasa Melayu berlaku pada bentuk tersebut dan juga bentuk-bentuk ini merupakan bentuk struktur pasif yang paling luas penyebarannya, iaitu sering digunakan dalam struktur bahasa Melayu. Jadi, penulis hanya menumpukan kajian pada bahagian tersebut sahaja. Seterusnya kajian-kajian ayat bahasa Melayu kurang mengfokuskan kajian mereka kepada kekerapan penggunaan struktur pasif Bahasa Melayu.

Akhir sekali, kajian-kajian lepas mengenai ayat pasif bahasa Melayu juga jarang dibincangkan mengenai faktor-faktor penggunaan jenis pasif yang ditemui dalam mana-mana sumber sekalipun sama ada teks lama mahupun teks moden. Kebanyakan kajian-kajian lepas mengenai ayat pasif bahasa Melayu lebih menekankan kepada jenis dan juga pembentukan ayat pasif tersebut berdasarkan teori tatabahasageneratif. Faktor-faktor ini merupakan salah satu elemen yang penting untuk dikaji. Hal ini dikatakan demikian untuk mengetahui makna ayat disebalik fungsi jenis-jenis pasif. Selain itu, ianya juga penting agar netizen mengetahui bahawa setiap jenis pasif bahasa Melayu yang wujud ada penggunaanya yang tersendiri dan mempunyai fungsi masing-masing.

Kajian yang akan dilakukan ini hanya mengfokuskan kepada ayat pasif yang wujud dalam *Facebook* melalui laman *Pen Merah Dot Com* dan *OH BULAN!* selama dua bulan. Perbincangan seterusnya akan dijelaskan dengan lebih mendalam mengenai struktur pasif. Struktur pasif juga akan dihiuraikan pada bab-bab seterusnya. Jadi, diharapkan kajian ini mampu untuk mencapai objektif yang telah dibina sebelum ini pada akhir kajian kelak.

Paling utama adalah segmen pilihan yang akan dikaji oleh pengkaji. Struktur pasif akan dikaji hanya jenis pasif yang ditemui dalam media sosial sahaja. Kemudian, data kajian dikutip dan dikumpul hanya daripada dua laman dalam *Facebook* sahaja iaitu *Pen Merah Dot Com* dan laman *OH BULAN!* Kedua-dua laman ini merupakan laman untuk menyampaikan maklumat, isu yang tular dan juga isu-isu terkini. Selain itu, sikap netizen yang menyukai isu-isu tular ini akan menjadikan mereka aktif dalam laman tersebut. Kedua-dua laman ini juga mempunyai pengikut anggaran 150 ribu sehingga 2 juta. Selain itu pengkaji hanya mengutip data daripada 1 April sehingga 31 Mei iaitu selama dua bulan. Hal ini dikatakan demikian kerana mustahil untuk pengkaji mengambil data yang mampu untuk mewakili media sosial. Oleh itu, tempoh masa ditetapkan agar pengkaji dapat mengkhususkan bagi masa-masa tertentu.

2. Tinjauan Literatur

Amir Hatin Asmali Jauhari dan Nasrun Alias (2018) telah membuat kajian terhadap pola ayat pasif dalam teks Hikayat Hang Tuah (HHT) berdasarkan kerangka Teori Ubah Alfa. Analisis struktur pasif dengan menggunakan data yang terdapat dalam HHT yang merupakan medium yang menggunakan teks Melayu lama untuk melihat proses transformasi ayat yang berlaku. Selain itu penulis juga telah menunjukkan proses yang berlaku daripada struktur dalaman sehingga ke struktur luaran. Melalui analisis ubah alfa juga menunjukkan bahawa proses transformasi berlaku dengan sangat minimum dan terbatas. Terdapat lima struktur pasif dalam HHT iaitu struktur pasif imbuhan *di-*, struktur pasif imbuhan *ber-*, struktur pasif imbuhan *ter-*, struktur pasif dengan kata ganti diri dan struktur pasif tanpa imbuhan.

1, Struktur pasif imbuhan *di-* ditemukan lima variasi ini iaitu :

- a) Struktur pasif (maka) + (Subjek) + *di-K(-kan)* + (oleh) + FN
- b) Struktur pasif *K.Hubungan* + FN + *di-K* + FN
- c) Struktur pasif maka + (Subjek) + *di-K-I* + (oleh) + FN
- d) Struktur pasif imbuhan (maka) + (Subjek) + *di-K-mya* + (oleh) FN
- e) Struktur pasif maka + *di-per-K-an* + FN

2) Struktur pasif imbuhan *ber-*

- a) Struktur pasif maka + FN + *ber-K* + FN
- b) Struktur pasif FN + *ber-K-lah* + FN

3) Struktur pasif *ter-*

4) Struktur Pasif dengan Kata Ganti Diri

- a) Struktur Pasif KGD1 + *(di-) K (-kan)* + FN
- b) Struktur Pasif KGN3 + *di-K* + FSN
- c) Struktur Pasif Maka + K + KGD3
- d) Struktur Pasif (maka) + FN + *di-(per-)K-kan-nya* + FSN

5) Struktur pasif tanpa imbuhan

- a) Struktur pasif (maka) + K + FN
- b) Struktur pasif FN + K

Seterusnya, Norhaliza Ramli dan Norfazila Hamid (2020) telah membuat kajian mengenai pembentukan ayat pasif melalui kaca mata pendekatan Kuasaan dan Tambatan. Kajian ini membincangkan tentang ragam ayat pasif *di-* yang digunakan dalam penulisan karya kreatif yang dipilih iaitu data daripada sebuah novel iaitu *Kau yang Satu*. Dalam kajian ini, penulis telah menyatakan bahawa melalui pendekatan Kuasaan dan Tambatan, pembentukan struktur pasif *di-* menidakan dakwaan kuno mengenai ayat pasif terhasil daripada ayat aktif kerana derivasi struktur pasif *di-* adalah berasaskan pendekatan yang sedia pasif di peringkat struktur dalaman. Kajian ini juga menjelaskan bahawa fenomena pergerakan dalam struktur pasif *di-* dapat dijelaskan dengan berpada dengan menggunakan pendekatan Kuasaan dan Tambatan bersama-sama dengan interkasi struktur pasif *di-* dengan teori Kasus dan juga Teori Teta. Pembuktian yang dilakukan ini dapat dilihat dengan jelas dan sekaligus mampu untuk menolak penahu-penahu dahulu yang mengatakan struktur pasif adalah jelmaan daripada ayat pasif .

Selain itu, kajian yang telah dilakukan oleh Kartini Wahab (2013) ini mengenai pembentukan struktur pasif *di-* dalam konteks perubahan analisis dalam kerangka tatabahasa generatif Kajian ini lebih kepada melibat keberhasilan sesuatu teori ataupun pendekatan dalam menghuraikan pembentukan struktur pasif dan kajian ini hanya mengfokuskan datanya kepada pembentukan pasif *di-* sahaja. Selain itu, berdasarkan tiga pendekatan tatabahasa generatif, antara perkatra yang diutamakan ialah cara mekanisme pembentukan struktur pasif *di-* dikemukakan berdasarkan tiga pendekatan tersebut dan juga mengenalpasti permasalahan dan juga kelebihan dalam analisis pembentukan struktur pasif *di-* berdasarkan ketiga-tiga pendekatan. Bahagian terakhir yang dibincangkan oleh penulis ialah rumusan perbandingan pembentukan struktur pasif *di-* berdasarkan ketiga-tiga pendekatan. Deskripsi yang dilakukan baginketiga-tiga pendekatan adalah berdasarkan i) penerapan transformasi ii) hubungan stryuekr dalam dan struktur luar dalam pembentukan struktur pasif *di-* iii) derivasi pembentukan struktur pasif *di-* dan iv) faktor pergerakan FN (objek) ke posisi subjek (spek frasa KALA).

Sanat bin Md Nasir (1979) telah melakukan kajian berkaitan kekerapan struktur pasif antara teks lama dan teks moden. Kajian dijalankan berdasarkan bahan-bahan bertulis iaitu lima teks lama iaitu Hikayat Merong Mahawangsa, Sejarah Melayu, Hikayat Hang Tuah, Misa Melayu dan Kesah Raja-Raja Pasai dan lima teks moden iaitu novel, cerpen , majalah, surat khabar dan juga tekskajian ini dilakukan adalah untuk melihat perbandingan kekerapan struktur pasif digunakan dalam teks lama dan juga teks moden. Oleh itu, satu rumusan dapat disimpulkan oleh penulis berdasarkan kajian yang telah dilaksanakan iaitu penggunaan struktur pasif juga dilihat lebih kerap digunakan dalam teks lama berbanding dalam teks moden. Walaupun kajian ini tidak merujuk kepada keseluruhan bentuk struktur pasif dan hanya merujuk kepada beberapa bentuk struktur pasif, namun begitu kajian ini merupakan kajian yang terawal yang membuat perbandingan kekerapa antaran dua teks iaitu teks lama dan teks moden. Hal ini telah membuktikan bahawa strutkur pasif makin kurang digunakan berbanding teks lama. Dalam kajian ini, penulis juga telah membahagikan dapatan kajian ini kepada dua bahagian mengikut jenis teks iaitu antara teks lama dan teks moden. Berdasarkan analisis teks lama yang telah dilakukan oleh pengkaji, terdapat empat bentuk pasif yang diperoleh iaitu :

- 1) 3 jenis struktur pasif orang pertama (KGD I)
- 2) 1 jenis struktur pasif orang kedua (KGD II)
- 3) 1 jenis struktur pasif orang ketiga (KGD III)
- 4) 21 jenis struktur pasif orang ketiga dengan awalan *di-*

Selain itu, berdasarkan pemerhatian dan analisis yang telah dilakukan, penulis mendapati bahawa teks-teks lama lebih banyak menggunakan struktur pasif di- dalam penghasilan karya-karya mereka berbanding struktur pasif yang lain. Dalam teks moden pula, penulis mendapati jenis – jenis struktur pasif masih digunakan dalam pemulisan teks moden namun begitu, jumlah bagi setiap jenis struktur pasif berubah. Berdasarkan analisis struktur pasif teks moden, penulis dapat merumuskan bahawa:

- 1) 2 jenis struktur pasif orang pertama (KGD I)
- 2) 1 jenis struktur pasif orang kedua (KGD II)
- 3) 1 jenis struktur pasif orang ketiga (KGD III)
- 4) 7 jenis struktur pasif orang ketiga dengan awalan di-

Hasil daripada analisis yang dilakukan, penulis mendapati bahawa bentuk struktur pasif imbuhan di- masih lagi banyak penggunaannya walaupun berdasarkan teks moden. Berdasarkan perbandingan kedua-dua struktur pasif antara teks lama dan teks moden, Sanat Md. Nasir telah membuat rumusan bahawa struktur pasif imbuhan *di-* ini paling popular dan banyak penggunaannya dalam karya-karya lama mahupun moden.

3. Metodologi

Secara keseluruhannya, kajian ini telah menggunakan kajian kepustakaan. Kajian perpustakaan bertujuan untuk mengukuhkan dan memperjelaskan lagi tentang struktur pasif itu sendiri dan beberapa istilah yang memerlukan lebih penjelasan dan penghuraian berkaitan dengan kajian yang dilakukan ini. Selain itu, kajian ini juga menggunakan kaedah internet. Tujuan penggunaan kaedah internet adalah untuk mendapatkan data dan info tambahan yang boleh digunakan untuk melengkapkan kajian ini. Pengkaji telah mencari bahan rujukan di Perpustakaan Tun Seri Lanang (PTSL) serta Perpustakaan Alam Dan Tamadun Melayu (ATMA) di Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor dan tempat-tempat ini merupakan tempat yang paling mudah untuk mendapatkan bahan mentah secara fizikal. Data dianalisis bagi mendapatkan perkaitan antara data-data dan juga perbandingan data yang diperoleh berdasarkan media sosial yang dikaji. Proses penganalisan data yang akan dijalankan oleh pengkaji adalah mengikut kadar kekerapan penggunaan jenis-jenis struktur pasif ini. Penelitian kekerapan jenis struktur pasif ini hanya berpandukan dua laman di *Facebook* sahaja iaitu *Pen Merah Dot Com* dan juga *OH BULAN!*. Kedua-dua laman ini merupakan laman untuk menyampaikan maklumat, isu yang tular dan juga isu-isu terkini. Selain itu, sikap netizen yang menyukai isu-isu tular ini akan menjadikan mereka aktif dalam laman tersebut. Kedua-dua laman ini juga mempunyai pengikut anggaran 150 ribu sehingga 2 juta. Selain itu pengkaji hanya mengutip data daripada 1 April sehingga 31 Mei iaitu selama dua bulan. Hal ini dikatakan demikian kerana mustahil untuk pengkaji mengambil data yang mampu untuk mewakili seluruh media sosial. Oleh itu, tempoh masa ditetapkan agar pengkaji dapat mengkhususkan bagi masa-masa tertentu.

4. Dapatan dan Perbincangan

4.1 Jenis- Jenis Ayat Pasif Dalam Penggunaan Media Sosial

Jenis-jenis pasif yang ditemuidaripada media sosial Facebook di laman *Pen Merah Dot Com* dan juga *OHBULAN!* pada tarikh 1 April 2021 sehingga 31 Mei 2021. Oleh itu, jenis pasif yang dinyatakan dapal bab ini hanyalah jenis pasif yang ditemui dalam penggunaan Facebook di laman *Pen Merah Dot Com* dan juga *OHBULAN!*. Jenis pasif yang tidak dinyatakan dalam bahagian ini menunjukkan bahawa jenis pasif tersebut tidak digunakan dalam *Facebook* di laman tersebut.

4.1.1 Ayat Pasif Dengan Imbuhan Kata Kerja Pasif

Ayat pasif jenis ini tidak menggunakan ganti nama diri tetapi menggunakan imbuhan untuk menunjukkan ayat tersebut adalah pasif. Menurut Za'ba (1964) struktur pasif *kena*, pasif *ber-*, pasif *ter-*, pasif *ke-...-an* merupakan pasif bukan dengan ganti nama diri. Namun begitu, terdapat juga perbezaan pendapat dalam kalangan ahli bahasa mengenai ayat pasif jenis ini. Antaranya ialah S.T Alisjahbana menyenaraikan bentuk pasif jenis ini terdiri daripada imbuhan *di-*, *ke-...-an* dan ter manakala Mees pula membahagikan ayat jenis ini dibahagikan kepada tiga bahagian iaitu pasif *di-*, pasif *ter-* dan pasif *ke-...-an*. (Abdul Hamid Mahmood, 1992).

Nik Safiah Karim et al (2015) berpendapat bahawa ayat pasif jenis ini merupakan ayat yang kata kerjanya mempunyai imbuhan kata kerja *di-* dan *ter-*. Selain itu, tidak dilupakan juga ayat pasif boleh terbentuk dengan adanya imbuhan *ber-* dan *ke-...-an* dalam kata kerjanya. Jadi, ayat pasif dengan imbuhan kata kerja pasif dapat ditentukan apabila kata kerjanya mempunyai imbuhan *di-*, *ter-*, *ber*, dan *ke-...-an*. Berikut merupakan contoh ayat yang terdapat dalam penggunaan *Facebook* yang menggunakan imbuhan *di-* dan *ter-*.

Pasif *Di-*

Menurut Kartini Abd Wahab (2013) , pasif *di-* ini juga mempunyai beberapa istilah diberikan oleh beberapa orang penahu. Antaranya istilah lain yang mempunyai maksud yang sama dengan pasif *di-* ialah pasif *jati* (Asmah Haji Omar 2009), pasif kanotik (Chung, 1976; Guilfoyle et al., 1992), pasif morfologi *di-* (Kartini dan Namoto 2011,2012) dan juga ayat pasif diri ketiga (Abdul Hamid Mahmood 1992).

Subjek	Kata kerja pasif	Oleh + Frasa Nama (FN)	Keterangan (KET)
1. <i>Bekas pegawai polis</i>	<i>disiasat</i>		
2. <i>India</i>	<i>sudah dilanda</i>		<i>gelombang ke 4 Covid 19</i>
3. <i>Masyitah</i>	<i>teruk dikecam</i>	<i>netizen</i>	
4. <i>Tanda-tanda fizikal ini</i>	<i>digunakan</i>	<i>oleh orang ramai</i>	

Jadual 4.1 Ayat pasif *di-*

Ayat pasif *di-* terdiri daripada binaan FN + *di-KK*. Binaan tersebut merupakan pembinaan struktur pasif dengan imbuhan *di-* yang paling asas. Hal ini dikatakan demikian

kerana unsur selain ini merupakan opsyenal bagi pembentukan struktur ayat pasif. Sebagai contoh ayat di bawah:

1. *Bekas pegawai polis disiasat.*

Ayat di atas merupakan contoh yang asas dan ianya boleh dikembangkan dengan adanya penerangan bagi kata kerja pasif yang digunakan dalam sesebuah ayat. Pembentukan struktur pasif bagi FN + *di*-KK+ penerangan :

2. *India sudah dilanda gelombang ke 4 Covid 19*

Ayat 1 dan 2 di atas dibezakan dengan adanya penerangan pada ayat 2. Ayat 1 tidak mempunyai unsur penerang namun ayatnya masih gramatis manakala ayat 2 pula mengandungi penerang yang berfungsi untuk menerangkan kata kerja pasif.

Ayat pasif *di-*, kata sendi *oleh* pada binaan *oleh* +FN yang terletaknya selepas kata kerja pasif boleh digugurkan tanpa menjejaskan makna mahupun struktur ayat. Hal ini menunjukkan bahawa kewujudan kata sendi *oleh* adalah bersifat opsyenal. Ayat-ayat di atas, misalnya boleh menjadi:

- 3. a) *Tanda-tanda fizikal ini digunakan oleh orang ramai*
 b) *Tanda-tanda fizikal ini digunakan orang ramai*

- 4. a) *Masyitah teruk dikecam netizen*
 b) *Masyitah teruk dikecam oleh netizen*

Kedua-dua ayat ini telah membuktikan bahawa kehadiran kata sendi *oleh* merupakan opsyenal yang tidak mengubah struktur ataupun makna ayat. Hal ini dikatakan demikian kerana apabila kata sendi *oleh* pada 3a digugurkan, ia tetap menghasilkan ayat 1b yang gramatis. Seterusnya ayat 2a pula pada awalnya tidak mempunyai kata sendi *oleh*, tetapi apabila kata sendi *oleh* hadir selepas kata kerja pasif, ia turut menghasilkan ayat yang gramatis. Namun begitu, kewujudan kata sendi *oleh* yang bersifat opsyenal iaitu boleh wujud ataupun digugurkan hanya terjadi apabila ianya berada selepas kata kerja pasif. Sebagai contoh, ayat pasif di atas mewujudkan kata sendi *oleh* hadir selepas kata kerja pasif iaitu *dikecam* dan *digunakan*.

Pasif Ter-

Subjek	Kata kerja pasif	Penerang
<i>Nevermind</i>	<i>terjual</i>	<i>lebih 30 juta</i>
<i>Roket China</i>	<i>terhempas</i>	<i>di lautan Hindi</i>
<i>Pensyarah</i>	<i>terbaring</i>	<i>sakit akbibat strok</i>
<i>Adik beradik pemilik DIY</i>	<i>tersenarai</i>	<i>dalam senarai terbaru Forbes Billionaire</i>

Jadual 4.2 Ayat pasif imbuhan *ter-*

Kata kerja pasif *ter-* yang ditemui dalam laman *Pen Merah Dot Com* dan juga *OHBULAN!* hanya terdapat satu struktur sahaja iaitu FN+ *ter*-KK. Pengkaji mendapati masyarakat kurang meletakkan kata sendi *oleh* selepas KK pasif dalam menggunakan ayat pasif *ter-*. Menurut Lutfi Abas, beliau menyatakan bahawa struktur pasif dengan aspek ketidaksengajaan dengan menggunakan kata kerja awalan *ter-* (Abdul Hamid 1986). Antara pasif *ter-* yang ditemui ialah :

5. *Nevermind terjual lebih 30 juta*
6. *Roket China terhempas dilautan hindu*

Namun begitu, berdasarkan ayat 5 dan 6 terdapat satu struktur ayat pasif *ter* yang sama iaitu dengan binaan FN + *ter*-KK + PET. Unsur penerang berada pada kedudukan selepas KK pasif *ter*-. Jadi hanya terdapat satu bentuk struktur pasif *ter*- sahaja dan netizen lebih suka meletakkan unsur penerang selepas KK pasif *ter*- berbanding dengan kata sendi *oleh* seperti mana yang sering digunakan dalam pasif *di*-

Nik Safiah Karim menyatakan bahawa menyatakan bahawa bentuk-bentuk pasif *ter*- adalah sebagai variasi kepada bentuk-bentuk pasif *di*-. Dalam struktur pasif, *ter*- sama berfungsi sama seperti pasif *di*-. Contohnya:

- 7 a) *10 tempat tidur disusun oleh Atuk*
 b) *10 tempat tidur tersusun oleh Atuk*
- 8 a) *Ibu bapa diperdaya dengan tipu muslihat*
 b) *Ibu bapa terperdaya dengan tipu muslihat*

Abdul Hamid Mahmood (1986) memetik daripada Nik Safiah Karim bahawa struktur pasif *di*- dan *ter*- mempunyai perbezaan dari segi semantik. Makna tersirat atau maksud tertentu dalam struktur *ter*- tidak terdapat dalam struktur *di*-. Penggunaan struktur *ter*- bermaksud keupayaan, perbuatan yang tidak sengaja atau sudah selesai dilakukan.

- 9 a) *Pokok itu terpacak ke kereta*
 b) *Pokok itu dipacak ke kereta*

Pasif Kena

Ayat pasif jenis menggunakan perkataan kena di hadapan kata kerja dasar yang tidak menerima awalan. Menurut Nik Safiah Karim, struktur *kena* digunakan dalam bahasa basahan dan dialek. (Abdul Hamid Mahmood 1986). Binaan *oleh* + FN secara automatiknya digugurkan seperti contoh-contoh yang telah ditemui seperti berikut:

Subjek	kena	Kata kerja dasar	penerang
<i>Driver itu</i>	<i>kena</i>	<i>sumpah</i>	<i>jadi pokok</i>
<i>Nabi Muhammad SAW</i>	<i>kena</i>	<i>baling</i>	<i>batu</i>
<i>Ayahnya</i>	<i>kena</i>		<i>strok</i>
<i>DS Najib Razak</i>	<i>kena</i>		<i>kompaun RM 3000</i>

Jadual 4.3 Ayat pasif dengan Kata Bantu Pasif *Kena*

Ayat pasif yang menggunakan kata kerja kata bantu kena pada binaan FN + *kena* + KK + (PET). Berdasarkan ayat di atas:

- 7 a) *Driver itu kena sumpah jadi pokok.*
b) *Driver itu kena sumpah*

- 8 a) *Nabi Muhammad SAW kena baling batu*
b) *Nabi Muhammad SAW kena baling*

Ayat pasif kena menunjukkan bahawa kata bantu *kena* hadir sebelum KK asas dan diikuti dengan penerang iaitu *jadi pokok*. 7b pula penerangnya digugurkan dan ayat yang dihasilkan masih lagi gramatis dan tidak mengubah makna. Ayat 8a pula menunjukkan bahawa kata bantu *kena* hadir sebelum KK asas dengan penerang batu. Namun begitu, penerang *batu* tidak boleh digugurkan kerana kata kerjanya merupakan kata kerja transitif berpelengkap dan unsur pelengkap bagi 8a dan penguguran penerangan tersebut pada ayat 8b telah menyebabkan mengubah makna asal ayat ke 8a.

9. Ayah *kena* strok

10. DS Najib Razak *kena* kompaun RM 3000

Ayat pasif dengan kata bantu *kena* tidak semestinya diikuti dengan kata kerja dasar. Hal ini dikatakan demikian kerana terdapat struktur pasif yang menggunakan kata kerja bantu *kena* yang terdiri daripada binaan FN + *kena* + FN. Berdasarkan ayat 9 dan 10, kata *kena* hadir sebelum FN iaitu strok dan kompaun. *Kena* dalam kedua-dua ayat ini berfungsi sebagai kata kerja transitif yang memerlukan objek atau penyambut. Selain itu, penggunaan kata *kena* dalam ayat ini membawa maksud menanggung (Kartini dan Nomoto, 2011) Jadi, ayat 9 membawa maksud ayah harus menanggung strok dan ayat 10 pula menunjukkan bahawa DN Najib Razak harus menanggung bayaran kompaun sebagai RM 3000. Oleh itu, kata *kena* bukan saja memberikan peranan kata bantu seperti ayat 7 dan 8, malah ianya juga berfungsi sebagai kata kerja transitif bagi ayat 9 dan 10

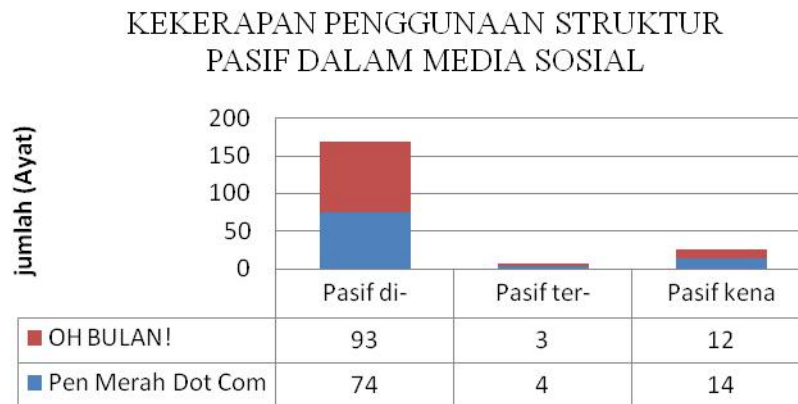
Selain itu, Abdul Hamid Mahmood menyatakan bahawa Nik Safiah Karim struktur *kena* dianggap sebagai satu variasi pasif dan dapat diparafrasakan oleh bentuk pasif *di-dan ter-* seperti ayat berikut:

11 *Pembantu rumah* $\left[\begin{array}{l} \text{terpaksa} \\ \text{dipaksa} \\ \text{kenapaksa} \end{array} \right] \text{makan najis}$

Berdasarkan ayat 11, kata kerja *paksa* boleh menerima kesemua jenis struktur pasif dengan imbuhan *di-*, *ter-* dengan kata bantu *kena*.

4.2 Kekeperan Penggunaan Struktur Pasif Dalam Media Sosial

Proses penganalisisan data yang akan dijalankan oleh pengkaji adalah mengikut kadar kekeperan penggunaan jenis-jenis struktur pasif ini. Penelitian kekeperan jenis struktur pasif ini hanya berpandukan dua laman di *Facebook* sahaja iaitu *Pen Merah Dot Com* dan juga *OH BULAN!* daripada 1 April sehingga 31 Mei 2021. Tahap kekeperan yang akan dilakukan oleh pengkaji hanyalah berdasarkan jenis ayat pasif yang ditemui sebelum ini iaitu pasif *di-* t pasif dengan *ter-* dan pasif kena. Tujuan utama bahagian ini adalah untuk melihat kekeperan penggunaan ayat pasif mengikut jenis-jenis yang ditemui sebelum ini. Walaupun bahagian ini berkaitan dengan kekeperan namun, data *Statistical Package Social Science* (SPSS) tidak digunakan. Hal ini dikatakan demikian kerana proses pengkiraan ini tidak kompleks.

Rajah 1 Kekeperan penggunaan jenis ayat pasif

Kekeperan Penggunaan Pasif *Di-*

Berdasarkan graf dan jadual di atas, pengkaji mendapati sejumlah 167 ayat bersamaan 83.5 % penggunaan pasif imbuhan *di-* telah digunakan. Laman *OH BULAN!* menunjukkan penggunaan yang lebih tinggi berbanding laman *Pen Merah Dot Com* dengan jumlah 93 dan 74 ayat. Selain itu, jenis pasif ini juga menduduki yang paling kerap digunakan bagi kedua-dua laman *Facebook* ini berbanding dengan jenis pasif yang lain. Perbezaan struktur pasif *di-* ini dengan jenis pasif yang lain menunjukkan perbandingan yang sangat ketara. Hal ini menunjukkan bahawa penggunaan pasif *di-* kerap digunakan dan boelh dikatakan struktur yang paling popular penggunaannya pada zaman sekarang.

Kekeperan Penggunaan Jenis Pasif *Ter-*

Berdasarkan graf di atas, penggunaan jenis ayat pasif imbuhan *ter-* ini menunjukkan kekeperan yang paling rendah penggunaannya dalam kedua-dua laman *Facebook*. Struktur pasif berawalan *ter-* mempunyai jumlah data sebanyak 7 ayat dengan 3.5 %. Dari *OH BULAN!* sebanyak 3 ayat dan *Pen Merah Dot Com* sebanyak 4 ayat. Kedua-dua mencatatkan bilangan penggunaan struktur pasif dengan imbuhan *ter-* ini dalam lingkungan yang sangat rendah. Dengan kata lain, struktur pasif imbuhan *ter-* mempunyai kekeperan yang paling rendah antara

ketiga-tiga jenis pasif dan ianya membuktikan bahawa struktur ini paling tidak popular penggunaan dalam kalangan masyarakat kini dalam media sosial *Facebook*

Kekerapan Penggunaan Jenis Pasif Kena

Data yang dikumpul mengenai penggunaan struktur pasif kena dapat dilihat berdasarkan graf dan jadual di atas, Penggunaan jenis pasif ini berada di kedudukan yang kedua dengan jumlah 26 ayat bersamaan dengan 13%. Data yang didapati menerusi laman *OH BULAN!* ialah sebanyak 12 ayat dan dalam laman *Pen Merah Dot Com* pula ialah sebanyak 14 ayat. Struktur pasif dengan kata bantu kena menduduki tempat kedua, namun kekerapan penggunaan struktur pasif ini masih pada tahap yang rendah.

Daripada keseluruhan ayat yang telah ditemui dalam *Facebook*, pengkaji telah mengasingkan mengikut jenis pasif yang ditemui. Hasil daripada pengasingan tersebut, sebanyak 167 ayat pasif *di-*, 7 ayat pasif *ter-* dan 26 ayat pasif *kena*. Ayat pasif dengan imbuhan *di-* telah mendominasi struktur pasif yang digunakan di Facebook iaitu dengan 83.5% daripada keseluruhannya penggunaan ayat pasif.

4.3 Faktor Yang Mempengaruhi Penggunaan Ayat Pasif Bahasa Melayu Dalam Media Sosial

Faktor penggunaan ketiga-tiga jenis pasif iaitu pasif *di-*, *ter-* dan *kena* berdasarkan bentuk makna yang disampaikan oleh netizen. Hal ini dikatakan demikian kerana penggunaan ketiga-tiga jenis ayat pasif tersebut dipengaruhi oleh faktor jenis ganti nama, situasi kolokial dan makna ketidaksengajaan yang terkandung dalam ayat-ayat pasif yang digunakan oleh netizen.

4.3.1 Faktor Yang Mempengaruhi Penggunaan Pasif Di-

Pasif *di-* biasanya digunakan oleh netizen untuk menyatakan sesuatu perkara secara formal. Pasif jenis ini biasanya dinyatakan dalam keadaan yang formal dan jarang digunakan semasa perbualan dengan orang yang rapat. Pasif *di-* juga melaporkan cerita orang ketiga supaya pembaca lebih faham. Sebagai contoh, ayat 12 menceritakan tentang pengajiannya ditaja oleh ayahnya, Jadi, pasif ini bukan sahaja menekankan subjek malah menceritakan orang ketiga dan ayat 13 boleh ditukarkan kepada pasif *kena*, namun kegunaannya akan bertukar kepada tidak formal berbanding dengan ayat asal yang sifatnya lebih formal.

12) *Pengajian saya ditaja sepenuhnya oleh abah saya.*

13) *Fiza Halim dicerikan melalui Whatsapps.*

4.3.2 Faktor Yang Mempengaruhi Penggunaan Ayat Pasif Ter-

Menurut Lutfi Abas, beliau menyatakan bahawa struktur pasif dengan aspek ketidaksengajaan dengan menggunakan kata kerja awalan *ter-* (Abdul Hamid 1986). Pasif *ter-* pula digunakan apabila netizen menyatakan sesuatu yang dilakukan dalam ketidaksengajaan. Bagi penggunaan pasif jenis ini, KKnya merupakan satu perbuatan yang tidak disengajakan oleh subjek. Contohnya dapat dilihat pada ayat 8b. Selain itu, Abdul Hamid Mahmood (1986) memetik daripada Nik Safiah Karim bahawa penggunaan struktur *ter-* bermaksud keupayaan, perbuatan

yang tidak sengaja atau sudah selesai dilakukan. Penggunaan pasif *ter-* yang berfungsi sebagai perbuatan sudah selesai dapat dilihat seperti ayat 5 dan 6. Walaupun ayat pasif *ter-* boleh ditukarkan kepada pasif *di-* dan *kena*, ianya tidak dapat menyampaikan maklumat dan maksud yang sama. Hal ini dikatakan demikian kerana makna tersirat atau maksud tertentu dalam struktur *ter-* tidak terdapat dalam struktur *di-* atau *kena* seperti ayat 9.

4.3.3 Faktor Yang Mempengaruhi Penggunaan Ayat Pasif Kena

Seterusnya, menurut Nik Safiah Karim, struktur *kena* digunakan dalam bahasa basahan dan dialek. (Abdul Hamid Mahmood 1986). Pasif *kena* digunakan oleh netizen apabila berbual dengan menggunakan bahasa kolokial atau juga lebih cenderung dalam bahasa basahan. Bahasa kolokial atau bahasa basahan merupakan variasi bahasa yang digunakan dalam percakapan harian. Bahasa basahan menggunakan ayat yang mudah untuk difahami dan tidak memerlukan peraturan bahasa. Zaba menyatakan bahawa bahasa ini ialah bahasa mulut. Variasi bahasa kolokial ini pada awalnya sering digunakan secara lisan. Namun begitu, apabila berlakunya perkembangan seterusnya, bahasa kolokial juga sering digunakan secara tulisan. Berdasarkan contoh di bawah, contoh ayat 14 dan 15 lebih sesuai didengari apabila ianya dituturkan dalam sesebuah perbualan yang tidak formal.

14) *Wafarina kena tuduh jadi perampas*

15) *Adik ipar kena marah sebab meraung.*

5. Kesimpulan

Secara keseluruhan, kertas ini telah membincangkan tentang jenis-jenis ayat pasif, kekerapan dan factor penggunaannya dalam media sosial *Facebook*, menerusi laman *Pen Merah Dot Com* dan laman *OH BULAN!*. Hasil kajian mendapati bahawa terdapat tiga jenis ayat pasif yang digunakan oleh netizen iaitu pasif *di-*, pasif *ter-* dan pasif *kena*. Dari aspek kekerapan pula, pasif *di-* kerap merupakan jenis pasif yang paling kerap digunakan berbanding dengan struktur pasif *ter-* dan *kena*. Dari aspek faktor penggunaan pula, penggunaan ketiga-tiga jenis ayat pasif tersebut dipengaruhi oleh faktor jenis ganti nama, situasi kolokial dan makna ketidaksengajaan yang terkandung dalam ayat-ayat pasif yang digunakan oleh netizen. Kesimpulannya, penggunaan jenis ayat pasif bahasa Melayu dalam media sosial memperlihatkan kepelbagaian ayat yang digunakan oleh netizen untuk menyampaikan maksud dan buah fikiran.

Rujukan

- Abdul Hamid Mahmood. (1989). Struktur Pasif Bahasa Melayu: Beberapa Analisis. *Dewan Bahasa*. 34(7) 506-529.
- Abdul Hamid Mahmood. (1992). *Ayat Pasif bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Amir Hatim Asmali Jauhari, Nasrun Alias. (2018). Struktur Pasif dalam Hikayat Hang Tuah: Kajian Berdasarkan Teori Ubah Alfa. *Jurnal Wacana Sarjana* .2(4) : 1-15.
- Asmah Haji Omar. (2015). *Nahu Melayu Mutakhir: Edisi Kelima*. Selangor: Utusan Printsjop Sdn. Bhd.

- Fahmi Anwar. (2017). Perubahan dan Permasalahan Media Sosial. *Jurnal Muara Ilmu Sosial, Humaniora, dan Seni*. 1(1): 137-144.
- John Lyons. (1977). *Pengenalan Linguisitik Teoritis*. Pent. Abdullah Hassan. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Kartini Abd. Wahab et al. (2011). Morfem kena dalam bahasa Melayu: Ada berapa morfem? *Kertas kerja, Persidangan Linguistik ASEAN V(PLA V)*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Kartini Abd.Wahab. (2013). Tinjauan Pembentukan Struktur Pasif di- Berdasarkan Tiga Pendekatan Tatabahasa Generatif. *Jurnal Melayu*, 11, 30-50.
- Nik Safiah Karim, Fraid M.Onn, Hashim Haji Musa & Abdul Hamid Mahmood. (2015). *Tatabahasa Dewan Edisi Ketiga*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Norhasliza Ramli & Norfazila Ab. Hamid. (2020). Ayat Pasif Di- Dalam Novel Kau Yang Satu: Satu Analisis Berdasarkan Pendekatan Kuasaan Dan Tambatan. *Jurnal Melayu* :595 – 612.
- Ramli Md Salleh. (1989). Teori Kuasaan dan Tambatan (KT) : Satu pengenalan. *Jurnal Melayu Persatuan Linguistik* 4: 25-38.
- Sanat Md Nasir. (1976/77). Bentuk Pasif Bahasa Malaysia, Satu Kajian Pola Keseringan dan Struktur. *Latihan Ilmiah untuk Sarjana Muda Sastera*, Jabatan Pengajian Melayu, Universiti Malaya.
- Za'ba. (1965). *Pelita Bahasa Melayu Penggal I*. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.